Fra Det Kgl. Biblioteks tekstportal (tekster.kb.dk)

Forfatter: Topsøe, Vilhelm

Titel: Udvalgte Skrifter

Citation: Topsøe, Vilhelm: ”Udvalgte Skrifter”, i Topsøe, Vilhelm: *Udvalgte Skrifter*, 1923, s. 422. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-topsoe02-shoot-idm140498673022784/facsimile.pdf (tilgået 23. april 2024)

Anvendt udgave: Udvalgte Skrifter

efter (1892) som selvstændig Bog, paa Titelbladet betegnet som »2. Oplag«. Ved nærværende Udgave er der helt set bort fra P. Hansens Text. Han har ikke blot forsøgt at normalisere Topsøes Retskrivning og Tegnsætning, men har overalt foretaget indgribende Ændringer i Stilen, ikke altid i Digterens Aand, og han har derved givet Fragmentet et i stilistisk Henseende tilsyneladende »færdigt« Ydre, der strider mod Digtningens indre Ufærdighed. Hertil kom yderligere en Del Læsefejl. — Bortset fra et Par Steder, hvor det for Meningens Skyld har været nødvendigt at supplere Forf.s yderst sparsomme Tegnsætning, er ellers Originalen saa vidt muligt fulgt; Fragmentet vil formentlig ingen fremmed Afpudsning have behov, men vil kunne virke netop gennem sin Ufærdighed.

Side 218 L. 11—12: [*kommen hjem fra Riga*]. — Tilføjelsen skyldes Peter Hansen. — Efter L. 20 følger i Ms.: *En Fører, der saa ham staa og se paa — — — sagde, at det var ligesaa godt som en — —*

Side 240 L. 29: *skulde man* — Ms.: *skulde jeg.*

Side 254 L. 36: Den unge Grosserer kaldes af P. Hansen »den unge Dalgaard«. Dette Navn har ingen Hjemmel i Fortællingen selv.

Side 267 L. 19: *paa Bunden af hendes Skab* — Ms. tilføjer: *for denne Mand* [s Skyld?].

Side 268 L. 2: *Holm* — Ms.: *Han.*

Side 270 L. 14: *Dahl* — Ms.: *Holm.*

Side 277 L. 3: *men især i første Fald.* — Ms.: *men især i sidste Fald* (aabenbart en Fejlskrivning, smlgn. Fortsættelsen).

Side 294 L. 3: *mistænksomt* — Ms.: *mistænkeligt.*

Side 297 L. 21: *Ellevte Kapitel.* — Herfra ophører Kapitlernes Nummerbetegnelse i Ms.

Side 306 L. 32—33: Forf. har glemt det oprindelige Æmne for Evas Stil. Smf. L. 3—5.

Side 316 L. 31. Hereфter følger i Manuskriptet:

— KAPITEL

NB.: Føjes ind paa et tidligt Sted i Skildringen.

Holm var gaaet hen at besøge lille Hans.

Denne kom selv og lukkede op og vilde byde ham [ind] i sit Studereværelse, den lille beskedne Stue med Bysten af den unge Augustus og Kobberstikket af Schiller og med ikke faa gode Bøger paa Hylderne i den tarvelige Fyrretræes Reol.

Han aabnede Døren. »Undskyld, her er lidt koldt,« sagde Hans og murrede undskyldende. »Jeg plejer ellers ikke at sidde her om Eftermiddagen, men idag har jeg havt lidt travlt.«

»Saa forstyrrer jeg Dig maaske. Jeg gaaer ind til Børnene og leger lidt med Drengene.«

»Nej, Du forstyrrer mig slet ikke. Jeg læste kun Noget, jeg skulde have læst.«

Paa Bordet laa en opslaaet Bog. Holm tog den i Haanden. Det var en af de store græske Tragedier, lille Hans læste den i Grund-

sproget, Holm kunde naturligvis ikke Græsk, han vilde ellers have set, at den var opslaaet paa et af de Steder, hvor Menneskет klager sin store Nød, lidende under en ubøjelig Skæbnes uforskyldte Aag. Naar der var Noget i Vejen med ham tog han sine Bøger frem og læste i dem, hvad han troede, der kunde passe. Det hjalp, det var næsten som selv at digte. Og han gik ud fra, at disse Store havde skrevet og havde levet ikke [blot] for andre Store, for Helte og for Herrer, men ogsaa for Timelærere. Og deri havde han jo ogsaa ganske Ret.

Den store Udødelige havde talt sine Ord til Hans. Væggene have Øren, men ellers ere de Stumme, heldigvis. Vare de ikke det, vilde de nok have gjenlydt af den høje Klagesang, som Hans den ene Gang efter den anden havde læst for sig herinde, inden Holm kom. Thi han læste højt, naar det ret skulde hjælpe. Han lukkede sig inde, og vilde være alene med de gode Ord, ogsaa fordi han vidste, at han læste daarlig op, thi det gjorde han. Det var ogsaa bekjendt nok i Skolen, hvor man jo nok kunde faa ham til at læse, men hvor de ubarmhjertige Drenge, ogsaa de, der godt led ham, hemmelig sad og gjorde saa smaat Nar ad ham, naar han læste. Han saa ikke godt, hans Øjne lukkedes let, naar han kom i Affekt, han snublede og stolprede jævnlig, men det brød han selv sig ikke om. Det Store var ham saa stort, at han slet ikke tænkte, man bemærkede slige Smaating, men det gjør man og især Drenge.

Den Dag havde han siddet og læst for sig selv alene de store alvorlige Vers; det var det, han havde havt travlt med.

Han og Holm satte sig ned for at tale sammen. Holm fik sig sin Pibe, Cigarer vankede der naturligvis ikke saadan til Hverdag, men Holm havde en Pibe, som var hans specielle.

De samtalede ret hyggeligt, men det var dog ligesom Samtalen ikke vilde gaa rigtig.

Det var ret velkommen, da en af Drengene, som havde faaet at vide, at Onkelen var [kommet], indfandt sig for at hæve sin skyldige Tribut af Bolscher.

»Det er nogle opmuntrende smaa Karle,« sagde Holm, »jeg kan forstaa, at stakkels Baumann altid, naar han skal tale om de gode gamle Dage — og det gaaer jo lovlig tidt paa — begynder med Børnene. Det hedder jo i Talemaaderne, at de ere Panter paa Kjærlighed, men de er Panter paa den stille rolige Huslykke.«

Hans nikkede indrømmende.

»Og man [har] da heller ikke saamegen Besvær af dem.«

»Besvær er der jo nok,« sagde Hans, »og det ser du naturligvis ikke, fordi hele den Side af Livet ses ikke af fremmede Besøgende.

Men det er forresten ikke saa slemt, det vilde være Synd at klage over d e t. Men —«

»Nu er Drengene jo forresten snart store; nu skal de vel begynde at gaa i Skole.«

»Det skal de,« sukkede Hans og klappede Drengen tungsindigt paa Hovedet.

»Hvad sukker Du over det for. Der er Noget i Vejen med Dig. Hvad er det.«

»Aa, Ingenting.«

»Snak, jeg kan jo godt mærke det. Er der Noget, jeg kan hjælpe Dig med. Skolepenge?«

»Nej, nej, det er slet ikke det. Men jeg kan ligesaa godt sige Dig [det]. Gaa nu ind, min Dreng.« Han listede ham ind i den anden Stue.

»Der bliver gjort saameget Nar ad mig i Skolen,« sagde Hans paa en ilfærdig Maade. »Jeg ved ikke, hvordan det skal gaa mig, naar jeg ved, at Drengene hører mit Øgenavn og ser Karrikaturer af mig.«

Holm saa forvirret paa ham.

»Er Du ikke fri for det.«

»Nej, nej,« sagde Hans ivrig. »Det er Noget, Drenge er slemme med og bliver værre og værre, synes jeg. Og de her er saa gode og skikkelige og ser saadan op til mig. Du ved ikke, naar man ellers er en beskeden Fyr, der rolig finder sig i at leve [i] sin Krog, hvad det vil sige, at man er Noget for sin lille Kreds — at den ser lidt op til En. Det gjør de. Drengene synes altid at hvad deres Fader gjør er rigtigt, og at han gjør det godt for dem. Og saa skal de hen og lære, at han er en naragtig, fattig Timelærer, og komme hjem og spørge deres Moder, hvad det vil sige, at Drengene kalder mig Skade — for det gjør de. Og saa skal de se, at man tegner mig saadan.« Og han trak frem et Blad Papir fra Skrivebordet, »Se det fandt jeg idag paa Stolen; jeg ved godt det er mig, selv om der ikke havde staaet Skade-Møller nedenunder. Se, hvor jeg halter og se . . .«, han viste paa den raat skizzerede med en kunstlet Barnehaand gjorte Tegning — »det betyder, at jeg har Huller paa Ærmet, det er en lidt gammel Skolefrakke, jeg gaaer med derhenne, forstaar Du. Og se her i Hjørnet:

Skade Møller i Laser
gaaer med krumme Haser.«

»Er det Noget at tage sig nær?« spurgte Holm.

»Ja, det er,« sagde Hans. »Jeg tager mig det meget nær. Det er Drenge, jeg selv holder af, der gjør det. Der er ikke en af dem,

jeg ikke vilde gjøre endel for, naar det kunde hjælpe. Det er Gjengjælden. Men det skal jeg nok finde mig [i], Drenge er Drenge. Men det Værste er, at jeg ved, at nu snart skal mine egne smaa Drenge slæbe det hjem med. Og hvad vil de sige.«

»Ingenting, tal med Din Kone om det.«

»Det kan jeg ikke,« sagde Hans forlegent. »Hun troer jo ogsaa, at jeg er saadan noget Stort. Og hun vil tage sig det nær. Men det kunde endda gaa. Men at vide, at Ens Børn ser paa En som En der er til Spot for hele Verden — for Skolen er jo for dem hele Verden, det kan jeg ikke døje. Ellers naar jeg havde mærket, at de gjorde Nar af mig, fordi jeg halter eller fordi der kunde være et Hul paa mit Tøj, saa gik det over, naar jeg kom hjem og tog Drengene paa Skjødet. Nu skal de sidde der og genere dem over deres Fader.«

»Det er en forkert Verden, Du laver Dig ud af det. Det er naar man lever i saa smaa Forhold. Stod Du længere ude i Livet, brød Du Dig Pokker om det.«

»Ja, netop, jo mere skjult man sidder, desmindre kan man smutte fra det. Det er jo Ulykken. Men det var netop det man skulde slippe fra, naar man levede, som vi leve — Du og jeg, og som Du finder, at [det] er saa godt. Saa føler man blot alt det Smaa saameget stærkere. Jeg bryder mig ikke om, naar vi et Par Dage ikke har Smør til Brødet, det skal jeg aldrig klage over, men Du forstaar mig nok nu?«

Den udelukkede Dreng kom atter farende ind.

Hans snappede i en Fart Karrikaturen fra Bordet og gjemte den med et ængstelig og smerteligt Blik.

Side 320 L. 22 ff. og S. 324 L. 5. De to Noter er P. Hansens. Den »flygtig henkastede Optegnelse« stammer fra et lille Hæfte med Forarbejder til Skuespillet »Umyndige i Kjærlighed«.

POLITISKE PORTRÆTSTUDIER

Dette og Udgavens følgende Afsnit (»Fra Tilhørerpladsen«) indeholder 11 af de 14 Essays, der udgjorde »Politiske Portrætstudier af V. C. S. Topsøe«. *Udkom* omkr. 10. April 1878, ledsaget af følgende *Fortale:*

»Dette Bind indeholder et tildels væsentlig omarbejdet Udvalg af Artikler, som have været offentliggjorte i »Dagbladet« under Titlen »Fra Tilhørerpladsen«; til dette Udvalg er føjet et Par Skildringer af lignende Art som supplerende og tillige som tydeliggjørende det valgte Udgangspunkt.«

I Originaludgaven stod »Portrætterne« i følgende Orden: Lehmann og Clausen—Andræ—Berg—Balthasar Christensen—Estrup—Fonnes-